

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Caput III. De homicidio injusto proximi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

habiliter licere diximus dirigere medicamenta directè ad foetum inanimatum propellendum tendentia; ita idem liceat: Primò, ad servandam famam, seu honorem, & consequenter vitam puellæ, vel Monialis prægnantis ex adulterio, vel sacrilegio? Secundò, ad evitandum periculum illius mortis, quod aliàs experta puella est in parturiendo? Inanimatum dixi; nam ad animatum nunquam licere, *num. 3.* iam docuimus.

6. Dico iam tertio: licet Torreb. Bordonus. Lezana, Trull. Apud Dianam, p. 3. *ref. 11.* & p. 6. *ref. 37.* eodémque teste quidam doctissimus ex Soc. Iesus, concedant, ut probabile: Communis tamen sententia DD. apud eundem meritò in utroque casu negat; Imò audio (ait Diana, d. p. 6. *ref. 37.*) affirmativam sententiam fuisse damnatam in Congregatione S. Officij. Ratio est, quia periculum est distans, aliisque modis vitari potest; & foetus non est aggressor. Adde periculum evidentissimum aperiendi viam ad multa incommoda, cum gravi Reipubl. pernicie; si hæc licentia concedatur.

Pæna, & solutio abortus.

7. Quando foetus est animatus, præter alias pœnas temporales incurritur irregularitas, & excommunicatio lata sententiæ, à provocantibus abortum, hoc est, à tradentibus, vel consulentibus, vel cooperantibus, vel iuvantibus ad abortum. Ab ipsis accipientibus potionem, ut abortiant, negat Naldus apud Bordonum *mox citandum*, cui assentitur idem *num. 3. contr. 41. num. 6.* & Ioannes de Lugo in *Resp. lib. 2. d. 4.* validè propendit non valde incurri excommunicationem: quia de illis in Textu non est, quoad excommunicationem, expressa mentio: verùm incurri contendit Dicastillus, *lib. 2. de iust. tr. 1. d. 10. d. 13. n. 179.* cum Bonacina, *de res. d. 2. quest. ult. sect. 1. punct. 7. n. 6.* utrumque probabile.

Quando autem foetus non est animatus, nulla irregularitas, nullaque excommunicatio incurritur. Sic Bonac. *ibid.* Quod si anceps sis, fuerit necne animatus, quamvis peccatum sit eius abortum procurare, ut notat signatè Sanchez *de matr. lib. 9. d. 20. n. 7.* tamen non incurri irregularitatem, nec excommunicationem dixi *suprà, lib. 1. c. 3. §. 7. v. Casus, & censura referu. num. 1. & v. irregularitas num. 2.*

8. An autem excommunicatio hæc sit reservata, dubitat nonnemo. Sed certè per Sixtum V. erat reservata, nunc per Gregor. XIV. sic eiusmodi rigor est temperatus: *A peccato* (inquit Gregorius XIV. Sedes Apostolica n. 2.) *Et ab excommunicatione quilibet Presbyter tam secularis, quam cuiusvis Ordinis Regularis, ad Fidelium Confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam, & liberam, in foro conscientie tantum absolvendi habeat facultatem.* Hæc Pontifex. Vbi nota, quamvis hodie non sit hæc excommunicatio Summo Pontifici reservata; tamen neminem posse ab illa absolvere, nisi (Ita Sylvius, quem sequitur, citatque Bassus, in *Florib. v. Abortus.*) specialiter ab Episcopo deputetur. Episcopo, inquam; nam propterea non est admittenda sententia asserens posse Confessarium Regularem, deputatum à suo Provinciali ad illam absolvendum; non est, inquam admittenda; siquidem Pontifex non solum disponit, hunc Confessarium deputandum esse ab Ordinario, sed ab Ordinario loci. Qualis certè nunquam est Provincialis.

Notat autem Bauci, in *sel. q. 48. Petes 6.* satis esse, si quis habeat ab Episcopo facultatem absolvendi ab omni casu, & censura tali Episcopo reservatis, nec esse necesse Episcopum dare facultatem ad abortum specialiter absolvendum, ut ego meminime norasse *lib. 3. meth. Confess. cap. 7. num. 8.*

9. Censeo tamen à Regularibus Mendicantibus, eorumque Privilegium participantibus, ex duplici alio capite posse illam absolvi. Primò, si ij habeant privilegium univèrsale absolvendi ab omni censura Episcopo reservata. Secundò, si habeant simile privilegium ab-

solvendi ab omnibus casibus Pontificiis, quamvis solvendo extra Bullam Cœnæ. Ratio est, quia in utroque casu iam essent sufficienter deputati. Lege Bonacin. l. 9. *de censuris, disp. 2. part. 10. num. 16.* apud eundem Bassus *ibid. fin.* Ab irregularitate ex abortu occulto, non potest Episcopus dispensare, docet Sperellus, *part. 2. dec. 114. num. 6. 2.* ex constitutione Sixti V. non moderata in hoc à Gregor. XI V. An autem hæc duo privilegia Religiosi habeant; *lib. 3. opusc. Methodi Confess. cap. 7. §. 4.* debet nimirum.

CAPUT III.

De Homicidio iniusto Proximi.

§. I. De Homicidio voluntario, & præsertim, de casuali.

1. Homicidium aliud esse voluntarium, hoc est, volitum, seu intentum, sive in se, sive in causa; aliud esse casuale, præter intentionem agentis, notum est omnibus. Homicidium autem voluntarium innocens est mortale, ac inducere irregularitatem ex delicto; nimirum est omnibus exploratum. De casuali ergo solum hic remanent aliqua notata digna. Pro quo.

2. Adverto secundò, effectum ex causa dupliciter loqui posse: Primò semper, aut plerumque; ut mors ex veneni potu, vel gravi vulnere in capite, vel simili modo periculoso: Secundò rarò, & in paucis, ut ex iactu bombardæ contractio ipsius, & circumstantium interiorum, quoticus effectus est præter intentionem, sive sit primo modo, sive secundo, dicitur à Doctoribus casualis. Sic Tolet. *lib. 1. c. 71. §. alterum membrorum*: ita tamen, ut si rarò dicatur casualis strictè; si plerumque, vel semper dicatur miris strictè, & minus propriè casualis; sed tamen absolutè casualis, modò sit præter intentionem. Nam propterea S. Thomas 2. 2. *quest. art. 8. ad. 2.* innotuit pueri co, quòd mater prægnans percussa fuerit, sine intentione occisionis, casualem appellet: cum tamen, ut idem *ibidem* asserat, ut plurimum ex percussione prægnantis sequatur infantis interitus. Ad statuendum ergo, quando homicidium directum, de quo hic loquimur (nam de indirecto *mox §. 3.*) sit voluntarium, quando casuale; còsideranda est agentis intentio, ut quando effectus est intètus, vel prævisio in sua causa, licet rarò sequi soleat; dicitur voluntarium, vel si quis pulsans campanam intendat, vel prævideat, ut fallens decedat occidat hominem, quamvis id rarissimum sit. Contrà verò, si quis aliquem percussit gravi vulnere, sine intentione, ut moreretur, & nesciens ex ea percussione mortem securam si ea sequatur erit homicidium casuale & quidem utrobique mortale; sed gravius, quando ex tali percussione frequentius sequitur mors, minus grave, quando rarò.

3. Dantur autem ad melius dignoscendum quatuor Regulæ ex Tolet. *lib. 5. cap. 7.* Prima, pro actione licita. Secunda, pro illicita. Tertia, & Quarta, pro omissione: quæ sunt etiam univèrsales Regulæ pro quocunque alio damno dato, ad effectum obligandi, vel non obligandi damnificantem sed restitutione damni illati quòd hic noto, ne cum de radice restitutionis ex damnificatione disputabo, eadem repetere cogar. Sed iam singulas breviter explicemus.

Prima Regula.

Dans operam rei licita.

4. Dante te operam rei licitæ, si mors alterius sequatur ex illa actione licita, præter intentionem tamen tuam, quando nulla affuit culpabilis negligentia in evitanda alterius morte, nullum est peccatum. Quando autem affuit negligentia levis, est peccatum veniale: quando

Tertia Regula.

Omittens, seu non prohibens quod quis debet ex iustitia.

8. Omittens aliquid, ad quod tenebatur quis ex iustitia, si ex ea omissione sequatur mors, vel damnum alterius, tantum peccat, quanta est omissionis malitia. Quare, si Princeps, qui officio tenetur latrones coercere, id negligat, unde viatores occidantur, vel spoliuntur: Si Iustitia Ministri non custodiant Civitatem, unde de nocte furta, & homicidia patrentur: Si dux exercitus, cum possit, Milites non coereat; unde iniuste aliqui occidantur: imputabitur illis ad mortale contra iustitiam, vel veniale iuxta gravitatem, levitatemque omissionis, seu negligentiam. Ita Navarr. Mol. Avila apud Dicastillum. lib. 2. tom. 1. de iust. d. 10. d. 14. num. 200. Ad quam gravitatem, vel levitatem cognoscendam, tria à prudenti viro sunt expendenda: Officium, quo quis fungitur: Pericula majora, vel minora, quae moraliter virgite: vel non virgent: Potentia, quam quis habet, ut evitentur homicidia, vel proximi damna.

Superius item lib. 1. cap. 3. §. 7. v. Deposum per aliam occasionem advertimus, negligentiam ejusdem gradus, quae in rebus non magni momenti est peccatum leve: esse culpam mortalem in rebus majoris ponderis.

9. Huc pertinet, si quis occidatur ex notabili culpa Domini nutrientis animalia periculosa, & ea non custodientis; de qua re pluribus non multò post cap. 4. §. 2. num. 9. Huc, si quis innocens condemnatur ad mortem, ex gravi injuria Aduocati. Huc si quis infirmus moritur ex notabili negligentia Medici. Huc ij omnes, in quibus adest obligatio ex iustitia, vel quasi iustitia. Nam propterea Layman. l. c. cap. 4. num. 8. cum Rodr. & Avila, idem putat esse sententiam de liberis comparatione parentum, & contra: cum inter illos non solum intercedat vinculum charitatis, sed quasi iustitiae obligatio naturalis: Quare si mulier manifestet fornicatio Patri propositum procurandi abortum, prole iam animata; & pater non impediat, si possit; irregularis fiet ex Layman citato: quia obligatur impedire ex quasi iustitia, licet neget Lessius. l. 2. capit. 9. num. 94. quod utrumque esse probabile, docet Dicastillus loc. cit. num. 220.

Quarta Regula.

Omittens, seu non prohibens quod quis debet ex Charitate.

10. Omittens aliquid agere, ad quod ex Charitate quis tenebatur, si ex hac omissione sequatur, seu sequi mors, vel damnum probabiliter poterat; peccat iuxta gravitatem omissionis, modo dicto num. 8. Talis esset is qui cum posset non succurrere extrema necessitate laboranti: unde si mors sequatur, erit homicida. Talis item si quis non revelet, cum possit, insidias alteri paratas, unde sequatur ejus occisio, Talis (ex Layman loco citato licet refragetur Suarez, tom. 5. d. 4. §. 4. num. 3. admodum Layman. l. cap.) qui hominis occisionem impedire volentem, maligna dissuasionem, ab hoc opere Charitatis avertit.

11. Discrimen autem, quod intercedit inter omittentem actionem debitam ex Iustitia, de quo in Regula praecedenti; & omittentem actionem debitam solum ex Charitate, de quo hic agimus, est valde notabile. Licet enim ex utraque omissionem, si sequatur occisio, homicidium tibi imputetur, tamen, quando teneris non omittere ex sola Charitate, non obligaris ad restitutionem damnorum, quae ex illo homicidio, seu actione etiam mortaliter peccaminosa, proveniunt. Ita Gaspar. Hurtad. d. 2. de irreg. diff. 6. num. 22. Turri de cens. lib. 9. d. 63. num. 4. ex Val. part. 2. d. 100. num. 4. contra

Secunda Regula.

Dans operam rei illicitae.

Donde te operam rei illicitae, ex qua praeter intentionem sequitur homicidium, aut damnum; non solum expendenda est negligentia, vel Aligentia in evitanda morte, seu damno: verum etiam, an actio ipsa per se sit periculosa. Nam si actio ex se periculosa est, tunc adhuc diligentiam, ne mors, vel damnum sequatur; peccatum homicidij, vel iniustitiae non contingit, si de periculo saltem subdubites: tunc enim in illa actione periculosa, tacite consentis ad damnum. Vt si, verbi gratia, pugnes cum altero, non quidem animo occidendi, sed tamen occidendi, adhuc enim diligentiam, ut non occidas, adhuc peccas mortaliter peccato homicidij casualis, si pugna sit ex se gravis, & periculosa; venialiter autem, si pugna sit levis. Contra, si quis se inebriet, quamvis illicitè agat contra Temperantiam, & quamvis, si severit se in ebrietate facere, & sufficienter sibi non providerit, sit homicidij, vel damni reus, si aliquem occidat; ve segetem comburatur: tamen, si nesciebat se in furorem abiturum, vel si sciebat, adhibuit diligentiam ne moraliter damnum posset contingere, sicut si domus clave inclusus manserit, reus non erit damni: quia ebrietas ex se periculosa non est ad causandum homicidium, vel damnum combustionis segetis: sicuti est actio pugnandi, vel ignem temerè accendendi. Simili modo adulter, qui diligentiam congruam adhibet, ne adultera occidatur, providendo, ut occultetur delectum, &c. non committit peccatum homicidij, si sequatur mors adulterae: quia adulterij actio est illicita quidem contra temperantiam, non verò ex causa in genere homicidij; & ut supponimus, sufficientis diligentia adhibita fuit, ad illud evitandum.

6. Ex homicidio autem casuali nunquam incurritur irregularitas, nisi vel quando adest negligentia in evitanda morte, & ea negligentia gravis est, & mortale peccatum; vel quando quamvis adsit diligentia sufficientis, actio tamen est ex se periculosa, ex qua sequatur mors. Vide Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 50. num. 3. & 4. (Adde omnino Coninch. d. 18. de censuris d. 9. num. 80. & Dianam part. 2. tract. 16. resol. 14.) qui etiam docet, esse probabile, ut nemo se in conscientia suo censat irregularem ex delicto, nisi delictum sit mortale.

7. Haec irregularitas ex casuali homicidio contracta, cum non sit perfectè voluntaria, hoc est, non sit ex intentione occidendi, seu ut loquitur Tridentinum sess. 24. de ref. cap. 7. ex proposito; potest, si occulta sit, absolvi, seu tolli ab Episcopo: dispensationem enim irregularetatis ex homicidio intento, quamvis hoc occultum fuerit, idem Tridentinum negat Episcopis.

contra Suarium, Avil. Dianam cir. à de Lug. mox citand. nec incurris ullam irregularitatem, si homicidium non intendisti; cum utriusque sis reus, si per peccatum mortale omittas, quando teneris ex iustitia (cur id addo vide mox cap. 4. §. 1. num. 6. & de Lugo *tom. 1. de iust. d. 6. sect. 7. num. 94.* Dicat. *l. c. num. 194.*) Ratio dicitur doctrinæ est, quia homicidium propriè peccatum est oppositum iustitiæ; quare quando non est contra iustitiam, non potest secum ducere pœnam, quæ debeat ex iustitiâ, qualis est pœna restitutionis; nec irregularitatem, quæ cum sit odiosa, solum intelligitur imposita propriè dicitur in iusto homicidio.

Et rectè Henriquez *de irreg. cap. 3. num. in gloss. lit. X.* dicit circa irregularitatem ex delicto Homicidij voluntarij, culpam debere esse contra iustitiam, idemque censendum esse de irregularitate ex delicto delicto, ac de obligatione restitutionis debite ex delicto.

Quando autem hoc homicidium dicitur sic ex proposito, quando casuale; ut videatur, an Episcopus possit ejus irregularitatem dispensare, si sit occultum: potest colligi ex dictis *num. 2.* sed distinctius vide apud Casto Palam *tom. 6. d. 6. p. 15. num. 6.* & apud Dian. *part. 10. tract. 11. resol. 20.*

§. II. Praxis, quæ explicari homicidium iniustum oportet in Confessione.

I. **P**residebat Illustriss. D. Ioan. Tortisiglia Archiepiscopus Montis Regalis examini eorum, qui Sacris initiari postulabant; aderantque de more, Examinatores, inter quos ego minimus affidebam. Semel cum cæteris sese examini obtulit Diaconus quidam non multæ ætatis, utpotè paucis antediebus aptos ad Sacerdotium annos assecutus; qui, ut à me interrogatus fuit, Ecclesiam facultati operam navaverit, respondit: Sacræ Theologiæ, ac præsertim casibus conscientiæ. Hæc ad illam expressam, non natamque casum mentionem: atque ut quantum re ipsa adolescens in ea disciplina profecerit, explorarem, dixi: Quia igitur ratione te gereres, si ad te inter Confessarios iam adscriptum penitens accederet: qui hominem se occidisse fateretur? Respondit, Cerrè laudare eos Confessarios non possum, qui unicam dumtaxat hujus præsertim criminis delationem in tanto tribunali sufficere, minus prudenter putant. Quinque enim interrogaciones sunt superaddendæ, nisi si quando ex circumstantiis, qualitate personæ, temporis, loci, vel similibus aliqua ex illis quia res sit explorata Confessario: prætermittenda videatur.

2. Prima est de circumstantia personæ penitentis remirum an sit Clericus, an Sacerdos; ut nimirum, quare ratione in irregularitatem incidere, & an in irregularitate Sacrificium celebraverit, quod fuisse novum peccatum, innotescat.

3. Secunda, de circumstantia personæ, quæ interempta est. In qua sunt distinguenda quinque genera personarum, quæ specialem sunt Sacerdoti aperienda. Primum est ratione conjunctionis, ut si Pater, Mater, Uxor, Filius, vel alij notabiliter conjuncti, occisi fuerint, tunc enim homicidium non solum peccatum esset contra iustitiam, sed etiam adversus pietatem Parentibus debitam. Lege nostrum opusc. *Met. Conf. lib. 2. c. 5. §. 1. & 2.* & in edit. *Panormit. anno 1649. ibid. §. 7. num. 48.* Secundum, ratione status, ut sit Clericus, vel Monachus: est enim ejusmodi homicidium in specie sacrilegij contra Religionem; & incurritur excommunicatio, Pontifici Summo reservata in *c. Si quis suadente.* Tertium, ratione dignitatis, ut si sit Episcopus, Archiepiscopus, Patriarcha Cardinalis, Legatus Sedis Apostolicæ, vel Nuntius; est enim adjuncta excommunicatio reservata in Bulla Cœnæ. Quartum ratione peculiaris qualitatis quarundam personarum, quales sunt illæ, quæ adducunt victualia ad usum Romanæ Curie; quæ ad eandem Curiam accedunt, vel recedunt ab illa, vel in illa morantur: quæ

que ad eandem recurrunt ob lites & negotia: est enim illis excommunicatio reservata in Bulla Cœnæ contra omnes interficientes, mutilantes, percutientes, & ceteri modi personas. Quibus, ratione damni ex occisione forte secuti: que pacto occidens servum alterius idem non potest; quare non potest; quia adest simul peccatum in damni, obnoxium restitutioni pecuniæ æquivalentis. Sic etiam occidens Patremfamilias, teneatur facere pro damno secuto familie ex morte Patris, & cetera.

4. Tertia interrogatio est de loco, de quo in summo sacris est innuere committi sacrilegium, & præsertim pollui Ecclesiam, si in illa cum ejus injuria aliquis occidatur; vel in notabili quantitate, vulnerati aliqui, quibus effundatur. Legi, etiam potest Villon. *de iust. num. 38.* qui probat hoc sacrilegium non subdi excommunicationi lata, sed ferenda, quæ ferri non debet homicidæ dignam peraget penitentiam. Non potest tamen Ecclesiam pollui, nec consequenter sacrilegium committi. Primum, si à puero non habente usum rationis vel ab amente aliquis occidatur. Secundum si solum vulneratus est in Ecclesia, nec postea ex vulnere occidat in Ecclesia ad sui defensionem, cum in defamine inculpatæ tutela. Verùm hæc & similia, hinc videri, & cordate Eminentiſſimus (magis in sapientia an in purpura? Ioannes de Lugo colligit *disp. 20. deuchariss. sect. 2. a. 9. §. 2.*

5. Quarta interrogatio est de auxiliis ad occasionem assumptis; sunt enim explicandi socij, cum quibus forte alium quis occidit, vel percussit: si enim alios vocevit, tot peccata commisit, quot invitavit personam quibus causa fuit & scandalum, ut & ipsi ad homicidium concurrerent, modo & numero, qui explicari solent *tract. de scandalo.*

6. Quinto denique, interrogandum est de duratione temporis hoc enim explicari omnino oportet, ut dignoscatur numerus peccatorum, atque actuum multiplicationum ex mala illa voluntate habituali occidendi. Quis enim improvisò hominem deliberatè necavit, aut numero peccatum commisit: at si mediatè, & per multum tempus inipicium occidere tentaverit; multiplicitate numerus peccatorum. De multiplicatione, cum explicatio perdifficilis non mihi solum, sed Doctorum semper visa fuit; agitur in opusculo *Methodi Confessionis, lib. 2. cap. 1. §. 5. & deinceps,* & ita quidem percipere & expedire, ut ad præmi nihil supra. Atque hæc de proposita dubitatione, pro mea tenuitate, hæcenus satis.

7. Sic dum disputaret adolescens, mira voluptate ad nos admovebamur omnes; præter scientiam enim veterani Theologi, non tyronis, erat habitu corporis venusto, modestiamque, & gratiam non vulgarem in loquendo præferebat. Quare se cohibere non potuit alioqui gravis, & sermone parvus Archiepiscopus, qui exclamaret: Maeste literis, & virtute, nunquam satis laudate juvenis: Uti nam Diocesis nostra tui non abimiles nancisci plurimos posset. Equidem illum ex animo spondeo, si quod pingue beneficium, vel etiam quælibet ex primariis Dignitatibus, quarum nominatio, vel collatio ad me pertinet, unquam vacet: neminem à me tibi esse præferendum. Erubuit ingenio pudore candidus adolescens, gratias appositè egit, à nostro confesso cum plausu recessit, ac Sacerdotio omnium primus, (sic jubente Archiepiscopo) insignitus est postero die. Verùm (ut miseranda est hominum conditio) nequaquam patrem fortunam postea sortitus est novellus Sacerdos: siquidem paucis interjectis mensibus (heu!) Archiepiscopus extremo fato, collacymantibus omnibus, sublatus est: meoque præsertim tanto doloris sensu, ut, cum ejus mortis memoria, mori & volo nunc orationem meam: nam propterea tantisper oro, Lector, sileamus.

III. Qua poenitentia imponenda iniusto homicida in Sacramento confessionis.

De hac Paulus Comitulus in resp. Moral. lib. 4. quest. 11. num. 8. in hanc sententiam scribit: Poenitentia poenitentia salutaris, esset, veniam petere ab omni peccato, quod commisit, si dem omnia damna rescire, pro amissionem tria praestare: singulis hebdomadis unam M. M. curare celebrandam; Aliquam elemosinam in summa bonitatis facultate pauperibus erogare, Litanias, et orationes Virgini percurrere. Praeterea per eundem poenitentem in hebdomada confiteri, semel in mense comitari, et semper vota vitae quotidie enunc. Pater, et Ave, et Angelus, et Missa pro eadem anima occisi recitare. Hac poenitentia, quae satis sit Confessoribus proposuisse, ut in his in casibus particularibus minuatur, ad eandem poenitentiam, iuxta conditiones personae poenitentis, aliam unam, et constantiam, cum ea prudentia, quam breviter in mea Methodo Confessionis, lib. 4. cap. 3. & 4. expono.

CAPUT IV.

De Obligatione Restitutionis Homicidii.

§. I. De Obligatione Restitutionis ex Homicidio indirecto.

Dammum alteri ex quacunq. adione, atque modo ex occasione provenire, vel directe potest, vel indirecte, seu per accidens. Ne longum faciam, ponam id exemplo: Ioannes segetem Petri per culpam mortalem comburit. Sanè is damnum Petri directe fecit; atque eum ad Restitutionem Petro tenet de toto damno, nullus ignorat. At si forte Francisco innocenti imputetur eorum segetum combustio: unde Francisco intrudatur in carcerem, spoliatur suis bonis, condemnatur ad Trirames, &c. hoc damnum directe indirectum, & per accidens respectu Ioannis, Item ergo in occasione. Si enim Ioannes iniuste occidit Petrum; damnum Petro directe fecit, & ad restitutionem omnia damna Petro obvenientia obligabitur; de qua obligatione agam mox. §. 2. Ioannes, ut dictum est, occidit Petrum, sed deinde Franciscus est eiusmodi occasione infamator, & solvat poenas: hæc solutio poenitentia est directa respectu Ioannis, & in §. presenti quaeritur, an Ioannes obligetur hoc indirectum damnum restituere.

1. Et quidem certum mihi est, Ioannem debere compensare Francisco, vel eius hæredibus ea, quae ipse Franciscus coactus forte fuit à Iudice tradere Petro directe damnificato, ea inquam, quae recompensatione damnum directum, ipsi Petro illatum. Ita de Lugo tom. 1. de iust. d. 8. sect. 6. num. 84. Rebellius p. 1. lib. 3. cap. 1. num. 15. citans Cordub. Sotum, aliosque. Ratio est manifesta, quia Ioannes damnificans tenetur restituere æqualitatem cum ipso Petro, cui directe damnum intulit. Ergo cum Petrus à Francisco habuerit factum, & Ioannes, ut certum est, per hoc non absolvatur ab obligatione rescificandi damnum; quod fecit: consequens est, ut Francisco vices Petri nunc submitti reddat. Nisi forte Petrus restituat Francisco id, quod coactus à Iudice Franciscus ipsi Petro tradidit; nam tunc Ioannem Petro debere reddere, nimis est clarum.

2. Redeo ad quaestionem propositam: Triplici modo se habere potest Ioannes indirecte damnificans se, occidens alium. Primò, ita ut non praevidat illud delictum esse alteri, v. g. Francisco imputandum. Secundo, ut praevidat, sed non intendat. Tertio, ut praevidat, & intendat.

111. Aliter probabile, & tutum esse, regulariter lo-

quando, non teneri quempiam ad restituendum damnum eiusmodi secutum indirecte, quocumque ex his tribus modis res contingat; atque adeo dictum Ioannem ad nihil obligari. Ratio huius nostrae sententiae; quam impugnat de Lugo, l. c. sect. 6. num. 80. sequens Molinam tom. 4. tract. 3. d. 86. num. 1. Rebel. l. c. sed sequitur Lessius lib. 2. cap. 9. disp. 16. num. 113. est: quia damnificatio tunc solum est radix obligationi restituendi: quando est causa externa physica, vel moralis damni consecuti, ut patet in aliis obligationibus. Sed in casibus dictis damnificatio, seu occisio non est causa physica, ut certum est; quia nullum concursum, seu influxum physicum exercet occisio Petri, quem commisit Ioannes, in imputatione Francisci: Nec moralis, quod enim dicat, quod ideo imputetur damnificatio ipsi Francisco: quia illam fecit Ioannes; Ergo, &c. Iudex igitur solum capit occasionem imputandi occisionem Francisco ex occisione facta à Ioanne; non autem Ioannes dat causam. Quare etiam si Ioannes damnum Francisci praevidat, v. g. etiam intendat; unde & peccet contra charitatem: tamen quia hæc praevisio, & intentio non facit ipsam actionem externam iniustam nisi alias ex natura sua sit causa saltem moralis iniusti damni, non potest inde colligi onus restituendi, quod solum sequitur ad iniustam causam externam damni.

4. Dixi autem (regulariter loquendo): quia interdum ex circumstantiis damnificatio est talis, ut influat moraliter ad imputationem; & tunc sanè erit obligatio restitutionis. Vt si comburetis, v. g. segetes Petri, vel Petrum occidens utatur famulis, vel gladio alterius tertij, v. g. Francisci, ipso Francisco invito; ex quo desumatur indicium, quod Franciscus damnum, vel mortem intulerit. Tunc enim ea damnificatio est causa physica damni Petri, sed moralis, damni Francisci.

Ad dignoscendum autem, an ad sit eiusmodi moralis influxus, illa est Regula, ut videatur: An ex tali damnificatione iuncta cum suis circumstantiis sequatur, ut plurimum imputatio, vel damnum tertij, si enim ut plurimum; signum erit moralis influxus. Lege Lessium citatum.

5. Ex dictis sequitur, eum; qui furatur Theaurum avaro, unde avarus merore confectus moriatur: Eum, qui occultè aliquem occidit, unde talis occisio alteri, v. g. inimico occisi imputetur: Eum, qui aliam alteri impingit, unde ob dedecoris apprehensionem moriatur: Eum, qui vendit Militi arma, unde is, homicidia iniusta committat: Eum, qui solo suo exemplo extraneis est offendiculum ad malè agendum; & similes, non obligari ad restitutionem ex homicidio, etiam si intentum id à dictis fuerit: quia tunc, licet peccetur contra Charitatem; non tamen peccatur contra Iustitiam per actionem externam, quæ sit vera causa physica, vel moralis homicidij.

Qui alium occidit, & collocat cadaver ante ianuam alterius, unde is alter à Iudice condemnatur non iudico esse causam moralem eiusmodi condemnationis: Ita de Lugo tom. 1. de iust. d. 1. sect. 6. num. 34. loquitur tamen, quando imputatio praevidetur, licet non intendatur. Contra Sanchez ab eodem de Lugo citatum ibid. p. 18. sect. 5. numero 116. Multò rarius, qui invenit cadaver occisi ab alio ante suam ianuam, illud collocat ante ianuam alterius: lege de Lugo loc. cit. d. sect. 5. à numero 114. (qui etiam, obiter id habet; à Restitutione excusat eum, qui infantem ante suam ianuam inventum, collocat, ut nutriatur ab aliis ante ianuam alterius:) verum, qui alium occidit in domo, vel agro alterius, unde pariter is alius condemnatur; iudico esse moralem causam. Ratio vtriusque dicti est, quia ex prioribus actionibus non sequitur ut plurimum imputatio homicidij, siquidem casu tibi mori potuit alibi vulneratus: sequitur ex posteriore, nam prae-sumitur Domino domus, vel agri consentiente, homicidium fuisse commissum. In viroque adesse causam moralem, & probabiliter supponit Sanchez lib. 2. conf. 5. dub. 5.